

Marzena Myślińska

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ORCID: 0000-0002-1528-0952

marzena.myslinska@umcs.pl

Ewolucja odpowiedzialności prawnej mediatora wobec stron mediacji w Polsce

Evolution of the Legal Responsibility of Mediators Towards the Parties to Mediation in Poland

ABSTRAKT

Mediacja spośród tzw. form alternatywnego rozwiązywania sporów stała się powszechnie stosowaną formą zmierzającą do zakończenia sporu. Biorąc pod uwagę jej pozycję względem procesu sądowego w porządkach prawnych kultury prawa stanowionego (mającą komplementarny/uzupełniający charakter), stanowi element wymiaru sprawiedliwości. W tym kontekście zasadna jest dyskusja o odpowiedzialności prawnej mediatora wobec stron mediacji jako bezpośrednich odbiorców jego roli zawodowej. Rozważania niniejszego artykułu są skoncentrowane na polskim porządku prawnym, w którym, co prawda, aktualny status prawny zawodu mediatora podlega ewolucji w kierunku zwiększenia stopnia jego profesjonalizacji. Pomimo podejmowanych inicjatyw zarówno przez środowisko mediatorów, jak i prawodawcę – podstawowa dla statusu prawnego realizatorów ról zawodowych kwestia, tj. odpowiedzialność prawna, w przypadku mediatorów nie doczekała się realizacji. Autorka podejmuje próbę oceny aktualnej inicjatywy legislacyjnej w kontekście wpływu na uszczegółowienie odpowiedzialności prawnej mediatora wobec stron mediacji.

Słowa kluczowe: mediacja; mediator; odpowiedzialność prawna; wymiar sprawiedliwości

WPROWADZENIE

Mediacja spośród ogółu form rozwiązywania sporów (tzw. *alternative dispute resolution*, dalej: ADR) w kontynentalnej kulturze prawnej stanowi najpopularniejszą formę alternatywnego rozwiązywania sporów o prawo. Mediacja, której kluczowym elementem jest bezpośrednia komunikacja pomiędzy stronami sporu przy udziale mediatora, nakierowana na zawarcie porozumienia (tj. ugody mediacyjnej), wpisała

się – obok procesu sądowego – w regulowany przez prawo obowiązujące mechanizm opanowywania sporów, wchodząc w zakres pojęcia wymiaru sprawiedliwości¹. Rola mediacji stale wzrasta, o czym świadczy nie tylko liczba postępowań mediacyjnych, ale również fakt, że w tej instytucji upatruje się jednego ze sposobów na radzenie sobie z organizacyjnymi oraz systemowymi problemami funkcjonowania sądowego wymiaru sprawiedliwości, zwracając jednocześnie uwagę na niewystarczające wykorzystanie jej potencjału². Wobec tych argumentów warto podjąć dyskusję nad treścią statusu prawnego mediatorów jako jednych z uczestników procesu opanowywania sporów w ramach wymiaru sprawiedliwości. Warto zwrócić uwagę szczególnie na podstawowy element tego statusu – odpowiedzialność prawną wobec stron mediacji, który pomimo inicjatyw w kierunku profesjonalizacji zawodu nie doczekał się realizacji. Zagadnienie nabiera znaczenia wobec lakoniczności rozwiązań normatywnych o powszechnie obowiązującym charakterze, precyzujących mechanizm prawny kontroli jakości usług mediacyjnych. Realizacji zadania podjętego przez autorkę artykułu, ze względu na przyjęte ramy publikacyjne, służy przede wszystkim metoda formalno-dogmatyczna, prawno-porównawcza w zakresie odniesienia się do regulacji prawnej odpowiedzialności mediatorów w obcych systemach prawnych oraz metoda analizy literatury naukowej.

STATUS PRAWNY ZAWODU MEDIATORA W POLSCE

Rozważania nad odpowiedzialnością prawną mediatorów wobec stron mediacji należy poprzedzić wskazaniem na podstawowe elementy statusu prawnego zawodu mediatora, w tym w szczególności na normy prawne wyznaczające jego

¹ Szerzej zob. m.in.: A. Korybski, *Alternatywne rozwiązywanie sporów w USA*, Lublin 1993, s. 18–30; A. Zienkiewicz, *Studium mediacji. Od teorii ku praktyce*, Warszawa 2007, s. 56–64; M. Skrodzka, A. Zemke-Górecka, *Instytucja mediacji w polskim porządku prawnym – jej rozwój i przyszłość w sporach zakresu prawa cywilnego*, „Palestra” 2019, nr 11–12, s. 263. Na szerokie rozumienie pojęcia „wymiar sprawiedliwości”, uwzględniające w swoim zakresie również alternatywne sposoby rozwiązywania sporów w aspekcie poszerzenia dostępu do wymiaru sprawiedliwości, wskazują również akty normatywne organów Unii Europejskiej [np. Zielona Księga Komisji Europejskiej o alternatywnych metodach rozwiązywania sporów cywilnych i handlowych z dnia 10 kwietnia 2002 r., COM(2002)196]. Szerzej zob.: A. Zienkiewicz, *Studium mediacji...*, s. 224.

² Analiza funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w ostatniej dekadzie jednych ze źródeł sytuacji kryzysowej upatruje w niewykorzystaniu szansy odciążenia sądów poprzez rozwiązywanie sporów w drodze mediacji pomimo podejmowanych rządowych działań propagujących mediację. Wskazuje się, że skala jej wykorzystania jest znikoma w stosunku do możliwości i potrzeb, np. w 2022 roku mediację zastosowano do 35 tys. spraw wobec 2,1 mln spraw, w których mogła być wykorzystana; w poszczególnych sądach ów wskaźnik wynosił od 0% do 4,8% spraw kierowanych do mediacji. Szerzej zob. Raport Najwyższej Izby Kontroli pt. „Zapewnienie sprawnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości” nr ewid. 89/2024/P/030/KPB, Warszawa 2024, s. 39, <https://www.nik.gov.pl/kontrola/P/23/030/> [dostęp: 25.09.2025].

podstawowe uprawnienia oraz obowiązki³. Na tle ról zawodowych pozostałych uczestników procesów decyzyjnych wpisanych w mechanizm opanowywania sporów w ramach wymiaru sprawiedliwości (tj. sędziów, pełnomocników procesowych – adwokatów, radców prawnych, a także prokuratorów, biegłych sądowych oraz kuratorów zawodowych) cechuje się on wysoką ogólnością oraz niskim stopniem sformalizowania. Przyczyn takiego stanu rzeczy upatruje się w istocie mediacji jako konsensualnej formie rozwiązywania sporów, której jedną z głównych zasad jest autonomia woli stron sporu, pozwalająca na dostosowanie przebiegu mediacji do potrzeb stron oraz specyfiki sporu.

Liberalność statusu prawnego (w tym w szczególności w zakresie braku szczegółowych regulacji w zakresie odpowiedzialności prawnej) nie wpływa pozytywnie na zaufanie do realizatorów roli zawodowej mediatora ani ze strony pozostałych uczestników procesów decyzyjnych opanowywania sporów w ramach wymiaru sprawiedliwości (w tym w szczególności wykonujących zawody prawnicze), ani stron sporu czy społeczeństwa. Wzrostowi zaufania nie sprzyja również określenie na niskim poziomie (w porównaniu do zawodów prawniczych) wymogów zawodu mediatora. W świetle aktualnie obowiązujących regulacji prawnych – wymogi ograniczają się do wieku (tj. ukończenie 26. roku życia), umiejętności posługiwania się językiem polskim, niekaralności, posiadania praw publicznych, pełnej zdolności do czynności prawnych, a także posiadania nieprecyzyjnie określonej „wiedzy i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji” [stosownie do treści art. 157a ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej: p.u.s.p.)]⁴.

Aktualny brak w polskim systemie prawnym aktu normatywnego ujednoliciającego status prawny zawodu mediatora powoduje, że treści owego statusu (tj. uprawnień oraz obowiązków) należy poszukać w podstawowych aktach normatywnych, które statuują mediację, tj. odpowiednio art. 183¹–183¹⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 roku Kodeks postępowania cywilnego⁵ (dalej: k.p.c.), art. 23 a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego⁶ (dalej: k.p.k.), art. 96a–96n

³ Warto wskazać, że wobec treści rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 13 listopada 2021 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz.U. 2021 r. poz. 2285), a dokładniej – załącznika nr 1 „Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy”, w ramach: „Struktury klasyfikacji zawodów i specjalności” w punkcie 2 znajdują się: Mediator (263502) oraz Mediator sądowy (263507), zatem mediatora należy uznać za zawód.

⁴ Dz.U. z 2024 r. poz. 334. Należy nadmienić, że wymogi wskazane w tym przepisie odnoszą się do tzw. stałych mediatorów wpisanych na listy mediatorów przez prezesów sądów okręgowych na podstawie przepisów Rozdziału 6a p.u.s.p. Szerzej na temat regulacji prawnej wymogów stałych mediatorów oraz ich krytycznej oceny zob. m.in. M. Myślińska, A. Przylepa-Lewak, *Zasady wpisu na listę stałych mediatorów w Polsce – w kontekście dyskusji nad profesjonalizacją zawodu mediatora*, „Krytyka Prawa” 2022, nr 1, s. 74–91.

⁵ Dz.U. z 2024 r. poz. 1568.

⁶ Dz.U. z 2025 r. poz. 46.

ustawy z dnia 14 czerwca 1960 roku Kodeks postępowania administracyjnego⁷ (dalej: k.p.a.), aktach wykonawczych do wskazanych podstawowych aktów normatywnych regulujących spory w danej gałęzi prawa⁸, a także aktów normatywnych regulujących szczegółowe rodzaje sporów⁹, których analiza wykracza poza ramy niniejszego artykułu. Opierając się na analizie treści podstawowych aktów normatywnych statuujących mediację (tj. powołanych wyżej przepisach k.p.c., k.p.k. oraz k.p.c.), do głównych obowiązków mediatora należy:

- 1) obowiązek zachowania bezstronności przy prowadzeniu mediacji (art. 183³ § 1 k.p.c., art. 23a §7 k.p.k., art. 96 g §1 k.p.a.);
- 2) obowiązek ujawnienia stronom mediacji okoliczności, które mogłyby wzbudzić wątpliwości w zakresie bezstronności mediatora (art. 183³ § 2 k.p.c., art. 96 g §2 k.p.a.);
- 3) obowiązek zachowania tajemnicy mediacji, tj. poufności mediacji (art. 183⁴ § 2 k.p.c., 96j §2 k.p.a., art. 23a §7 k.p.k.);
- 4) obowiązek stałego mediatora w zakresie przyjęcia funkcji mediatora w postępowaniu mediacyjnym, jeżeli nie występuje żaden ważny powód, który uzasadniałby odmowę, oraz obowiązek poinformowania organu prowadzącego postępowanie o powodzie odmowy mediacji (art. 183² § 4 k.p.c., art. 96g §2 k.p.a.);
- 5) obowiązek poinformowania o odmowie przeprowadzenia mediacji w terminie tygodnia od dnia doręczenia wniosku o jej przeprowadzenie – w sytuacji gdy odmawia osoba niebędąca stałym mediatorem, wskazana jest jako mediator przez strony w umowie o mediację (art. 183⁶ § 2 pkt 2 k.p.c.);
- 6) obowiązek niezwłocznego ustalenia terminu i miejsca posiedzenia mediacyjnego, chyba że strony zgodziły się na prowadzenie mediacji bez posiedzenia mediacyjnego (art. 183¹¹ k.p.c.);
- 7) obowiązek przeprowadzenia mediacji w terminie wyznaczonym przez organ prowadzący postępowanie (art. 183¹⁰ § 1 k.p.c., art. 96e §1 k.p.a., art. 23 a § 2 k.p.k.);
- 8) obowiązek prowadzenia mediacji w sposób zmierzający do polubownego rozwiązania sporu, za pomocą różnych metod, w tym przez wspieranie stron w formułowaniu opcji ugody (art. 183^{3a} k.p.c., art. 96k k.p.a.);

⁷ Dz.U. z 2024 r. poz. 572.

⁸ Np.: rozporządzenie z dnia 7 maja 2015 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 716); rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 921).

⁹ Możliwość rozwiązania sporu w drodze mediacji przewidują m.in.: art. 57 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz.U. z 2022 r. poz. 1700), art. 73¹ ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo autorskie i prawa pokrewne (Dz.U. z 2025 r. poz. 24), art. 10–11¹ ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 123).

- 9) możliwość zapoznania się przez mediatora z aktami sprawy w sytuacji, gdy strony zostały skierowane do mediacji przez organ prowadzący postępowanie i wynikający stąd obowiązek wykazania upoważnienia do dokonania tejże czynności (art. 96 i k.p.a., art. 23a §5 k.p.k.);
- 10) obowiązek sporządzenia protokołu przebiegu mediacji zawierającego elementy przewidziane prawem (tj. określenie stron mediacji, informacja o zawarciu ugody, o terminie przeprowadzonej mediacji) oraz jego podpisanie; obowiązek ten istnieje niezależnie od rezultatu postępowania mediacyjnego (art. 183¹² § 1 k.p.c., art. 96 m §1 i §2); oraz obowiązek złożenia protokołu (art. 183¹³ § 1 i 2 k.p.c., art. 96m § 3 k.p.a.) oraz doręczenia odpisu protokołu stronom mediacji (art. 183¹² § 3 k.p.c.);
- 11) obowiązek stałego mediatora dotyczący sporządzenia notatki urzędowej z przebiegu spotkania informacyjnego oraz dołączenia wspomnianej notatki wraz z załącznikami do akt sprawy w sytuacji, gdy spotkanie informacyjne jest prowadzone przez stałego mediatora (stosownie do treści art. 183⁸ § 4 k.p.c.);
- 12) obowiązek podpisania ugody w przypadku zawarcia ugody przed mediatorem (stosownie do treści art. 183¹² § 2 k.p.c., art. 96 m § 2 k.p.a.);
- 13) obowiązek stałego mediatora w zakresie zawiadomienia prezesa sądu okręgowego prowadzącego listę stałych mediatorów w terminie 14 dni o zdarzeniu związanym ze zmianą imienia, nazwiska, adresu do korespondencji, informacji dotyczącej wykształcenia, odbytych szkoleń, specjalizacji, ewentualnie – jeśli tego rodzaju informacje są zamieszczone na wniosek mediatora na liście mediatorów – o zmianie numeru telefonu, adresu poczty elektronicznej, informacji o wpisie na listę mediatorów prowadzoną przez organizację pozarządową lub uczelnię, a także – prawomocnym skazaniu mediatora za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe bądź o zaprzestaniu spełniania przez mediatora któregośkolwiek z ogólnych warunków określonych w art. 183² § 1 i 2 k.p.c., art. 96 f § 2 k.p.a. (art. 157d § 5 p.u.s.p.).

W zakresie uprawnień mediatora wchodzących w treść statusu prawnego należy wskazać na uprawnienie do wynagrodzenia za prowadzenie mediacji (art. 23 a § 8 k.p.k., art. 96 l k.p.a., art. 183⁵ k.p.c.) szczegółowo określone w aktach wykonawczych, przy czym dopuszcza się prowadzenie mediacji bez wynagrodzenia.

Treść aktualnie obowiązującej regulacji prawnej statusu prawnego mediatora, poza wskazaniem na podstawowe uprawnienia oraz obowiązki, nie zawiera szczegółowych rozwiązań w zakresie odpowiedzialności prawnej mediatora wobec stron mediacji, co wymaga odwołania do regulacji ogólnych zasad odpowiedzialności właściwej dla omawianej płaszczyzny rozważań. W odniesieniu do mediatorów wpisanych na listy stałych mediatorów prowadzonych przez prezesów sądów okręgowych art. 157 c §1 pkt 5 p.u.s.p. jako sankcję nienależytego wykonywania

obowiązków wskazuje na skreślenie mediatora z listy stałych mediatorów, co wymaga uprzedniej kwalifikacji zachowania mediatora jako „nienależytego” przez organ wydający decyzję o skreśleniu.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ PRAWNA MEDIATORA WOBEC STRON MEDIACJI – STAN AKTUALNY

Problematyka odpowiedzialności prawnej mediatora wobec stron mediacji posiada praktyczny wymiar ze względu na bezpośrednie oddziaływanie na odbiorców roli zawodowej mediatora – uczestników mediacji, którzy są szczególnie narażeni na negatywne skutki niewłaściwego prowadzenia mediacji przez mediatora (tj. sprzecznie z normatywnym wzorcem roli zawodowej oraz wymogami)¹⁰. Konsekwencje mogą obejmować każdą sferę funkcjonowania jednostki (materialną, niematerialną, w tym emocjonalną). Realizacja celów mediacji¹¹ jest możliwa w przypadku, gdy mediator realizuje funkcje mediacyjne w sposób uwzględniający specyfikę danego sporu, w tym jego uwarunkowania społeczne i prawne¹². Wykonywanie owych funkcji w obliczu postępującej profesjonalizacji oraz specjalizacji zawodu wymaga od mediatorów fachowości przejawiającej się w posiadaniu odpowiedniego poziomu wiedzy, kompetencji oraz umiejętności z zakresu prowadzenia mediacji¹³.

Kwestią przesądzającą typ odpowiedzialności prawnej mediatora wobec stron mediacji jest charakter więzi prawnej łączącej go z bezpośrednimi odbiorcami roli zawodowej – stronami sporu. Biorąc pod uwagę zasady wyznaczające pozycję mediatora wobec stron mediacji (w tym w szczególności bezstronność), brak pozycji władczej wobec stron sporu, dobrowolność mediacji oraz autonomię woli stron w mediacji – więź łącząca mediatora ze stronami mediacji oparta jest na stosunku

¹⁰ Dodatkowo warto nadmienić, że poza przyjętą w artykule płaszczyzną analiz (tj. odpowiedzialność prawna wobec stron mediacji) odpowiedzialność przedmiotowego realizatora roli może być analizowana w płaszczyźnie mediator – organy władzy publicznej (w tym odpowiedzialność karna) oraz w płaszczyźnie mediator – instytucjonalny realizator roli zawodowej (tzw. odpowiedzialność statutowa mediatorów za naruszenie norm organizacyjnych wynikających z regulaminów/statutów organizacji zrzeszających mediatorów w Polsce na zasadzie dobrowolności). Szerzej zob. M. Myślińska, *Mediator w polskim porządku prawnym*, Warszawa 2018, s. 227–262.

¹¹ Szerzej o celach mediacji zob. m.in. M. Suchanek, *Mediacja jako metoda rozwiązywania konfliktów społecznych*, „Studia Administracyjne” 2018, nr 10, s. 129–147; A. Zienkiewicz, *Cele mediacji a dobór i stosowanie strategii i technik mediacyjnych przez mediatorów w sporach cywilnych. Sprawozdanie z badań (część I)*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2021, nr 30(5), s. 601–618.

¹² Szerzej o roli mediatora w mediacji oraz katalogu realizowanych przez niego funkcji mediacyjnych zob. M. Myślińska, *Mediator w polskim...*, s. 90–147.

¹³ Szerzej zob. m.in. M. Myślińska, A. Przylepa-Lewak, *op.cit.*, s. 74–91.

cywilnoprawnym. Niezależnie od sposobu zainicjowania mediacji¹⁴ strony sporu łączy stosunek obligacyjny o charakterze kontraktowym, co przesądza o odpowiedzialności mediatora według reżimu odpowiedzialności *ex contractu*, której źródłem jest zobowiązanie mediatora do przeprowadzenia mediacji (o treści określonej w umowie o mediację bądź postanowieniu w przedmiocie skierowania sprawy do mediacji)¹⁵. Świadczenie mediatora obejmuje realizację przez niego funkcji mediacyjnych w ramach normatywnego modelu roli zawodowej (którego ramy określa treść statusu prawnego mediatora), dostosowanych do potrzeb konkretnego sporu i wyznaczonego przez treść zdarzenia prawnego inicjującego mediację¹⁶.

Ze względu na rolę, jaką pełni mediator w trakcie mediacji, a także funkcje mediacyjne realizowane w ramach obowiązku „prowadzenia mediacji w sposób zmierzający do polubownego rozwiązania sporu, za pomocą różnych metod, w tym wspieranie stron w formułowaniu opcji ugody” – zobowiązanie łączące mediatora ze stronami sporu należy zakwalifikować do zobowiązań starannego działania¹⁷. Ze względu na wspomniane już wyżej zasady mediacji, tj. dobrowolność oraz autonomię woli stron, zaklasyfikowanie zobowiązania mediatora do zobowiązań rezultatu zaprzeczałoby naturze tego stosunku; sprzeczne z dobrowolnością mediacji jest władcze nakłanianie do zawarcia ugody. *Essentialia negotii* zobowiązania mediatora wobec stron mediacji określa treść przepisów aktów normatywnych regulujących postępowanie mediacyjne w poszczególnych rodzajach sporów (wyznaczające jednocześnie status prawny mediatora), treść umowy o mediację (zawartej w formie pisemnej bądź ustnej), w zakresie zaś praw i obowiązków tamże nieuregulowanych – odpowiednie przepisy Księgi pierwszej oraz trzeciej ustawy

¹⁴ W tym zakresie należy wskazać na trzy sposoby zainicjowania mediacji w polskim systemie prawnym: 1) umowa o przeprowadzenie mediacji (tzw. mediacja kontraktowa, której podstawą jest art. 183¹ k.p.c.); 2) wydanie przez sąd rozstrzygający spór postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji (tzw. mediacja z inicjatywy organu, której podstawą jest art. 183¹ § 1 k.p.c., art. 23a §1 k.p.k.); 3) złożenie przez jedną ze stron wniosku o przeprowadzenie mediacji (tzw. mediacja na wniosek strony, której podstawą jest art. 183⁶ §1 k.p.c.).

¹⁵ Należy nadmienić, że odmiennie trzeba klasyfikować odpowiedzialność prawną mediatora względem innych niż strony sporu uczestników mediacji (np. prywatnych ekspertów biorących udział w mediacji na zaproszenie stron sporu), z którymi nie łączy mediatora stosunek obligacyjny. W takim przypadku odpowiedzialność oparta jest na reżimie odpowiedzialności *ex delicto*, tj. za szkodę z tytułu czynu niedozwolonego, ponoszona na zasadzie winy, która to mogłaby polegać zarówno na niedbalstwie, jak i złym zamiarze. Przesłanką ponoszenia tego rodzaju odpowiedzialności byłyby bezprawność czynu mediatora. Szerzej zob. m.in. A. Włosińska, *Obowiązki mediatora w postępowaniu mediacyjnym w sprawach cywilnych*, „Palestra” 2016, nr 11, s. 42.

¹⁶ Szerzej zob. M. Myślińska, *Mediator w polskim...*, s. 174–185.

¹⁷ Szerzej zob. m.in.: J. Kuźmicka-Sulikowska, *Podstawa prawna odpowiedzialności cywilnej mediatora*, „ADR. Arbitraż i Mediacja” 2008, nr 3, s. 77; M. Pazdan, *Prawa i obowiązki oraz odpowiedzialność cywilna mediatora*, [w:] *Odpowiedzialność cywilna. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Adama Szpunara*, red. M. Pyziak-Szafnicka, Kraków 2004, s. 381.

z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (dalej: k.c.)¹⁸. Dodatkowo należy wskazać, że umowa o mediację stanowi umowę nazwaną, uregulowaną poza przepisami k.c.¹⁹, jest to umowa dwustronnie zobowiązująca, niewzajemna, rodząca stosunek prawny o charakterze ciągłym²⁰.

Kryteria oceny sposobu wykonania zobowiązania stosownie do treści art. 354 k.c. wyznacza treść zobowiązania, a także cel społeczno-gospodarczy, zasady współżycia społecznego oraz ustalone w jego zakresie zwyczaje²¹. Podstawowym wymogiem dłużnika (mediatora) określającym sposób wykonania zobowiązania jest dołożenie należytej staranności (stosownie do art. 355 § 1 i § 2 k.c.). Tym samym do oceny realizacji zobowiązania wymagane jest przyjęcie modelu należytego świadczenia, do którego porównuje się świadczenie w rzeczywistości zrealizowane. Ocena stopnia „odchylenia” od wskazanego modelu rzutuje na ocenę zobowiązania jako niewykonanego bądź nienależycie wykonanego²². Skutki prawne niedołożenia przez dłużnika należytej staranności (realizujące odpowiedzialność dłużnika na zasadzie winy) określają zatem przepisy art. 471 i nast. k.c., regulujące odpowiedzialność odszkodowawczą za niewykonanie bądź nienależyte wykonanie zobowiązania. Podstawową przesłanką odpowiedzialności kontraktowej jest wyrządzenie szkody przez dłużnika (rozumianej jako różnica pomiędzy aktualnym stanem majątku a stanem hipotetycznym, który istniałby, gdyby do wyrządzenia szkody nie doszło²³), w realiach zobowiązania mediatora – określenie szkody może być trudne do stwierdzenia w przypadku niektórych rodzajów sporów (np. w nacechowanych emocjonalnie sporach rodzinnych)²⁴. Ciężar dowodu, że dłużnik (mediator) nie wykonał bądź nienależycie wykonał zobowiązanie, spoczywa na wierzycielu (stronie mediacji), która poniosła szkodę, a także na wykazaniu związku pomiędzy działaniem mediatora a wyrządzoną szkodą (stosownie do art. 6 k.c.). Wobec aktualnej, wysoce ogólnej regulacji statusu prawnego zawodu mediatora (wyznaczającego model postępowania mediatora i wzorzec należytej staranności – o czym szerzej dalej) wykazanie zaistnienia przesłanek odpowiedzialności jest znacznie utrudnione.

¹⁸ Dz.U. z 2025 r. poz. 1071.

¹⁹ Szerzej zob. m.in. M. Pazdan, *Umowa o mediację*, [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Profesora Janusza Szwejca*, red. E. Nowińska, M. du Vall, Kraków 2004, s. 265.

²⁰ L. Błaszczak, *Charakter prawny umowy o mediację*, „ADR. Arbitraż i Mediacja” 2008, nr 1, s. 26.

²¹ Szerzej zob. M. Safjan, *Komentarz do art. 354 k.c.*, [w:] *Kodeks cywilny. Tom I*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2013, s. 1276.

²² Szerzej zob.: T. Pajor, *Odpowiedzialność dłużnika za niewykonanie zobowiązania*, Warszawa 1982, s. 121.

²³ *Ibidem*, s. 148.

²⁴ Należy nadmienić, że wobec treści art. 363 §1 k.c. realizacja roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej ma polegać na przywróceniu stanu sprzed naruszenia, a dopiero w przypadku braku takiej możliwości na świadczeniu w pieniądzu.

Treść art. 355 § 2 k.c. przewiduje dyferencjację miernika należytej staranności dłużnika w odniesieniu do profesjonalistów – osób prowadzących działalność gospodarczą poprzez jego podwyższenie (tj. z uwzględnieniem zawodowego charakteru) i dostosowanie do przedmiotu świadczenia. Konsekwencją uwzględnienia podwyższonego miernika należytej staranności w odniesieniu do realizatorów ról zawodowych jest konieczność uwzględnienia przez sąd rozstrzygający spór nie tylko treści statusu prawnego wyznaczonego przez przepisy powszechnie oraz wewnętrznie obowiązujące, ale również m.in.: odpowiedniego poziomu wiedzy wymaganej od przedstawicieli danego zawodu, doświadczenia zawodowego i życiowego (ocenianego według wieku i stażu zawodowego)²⁵.

Rozważania te – w ocenie autorki niniejszego artykułu – znajdują zastosowanie w odniesieniu do konkretyzacji odpowiedzialności prawnej mediatora wobec stron mediacji, w szczególności wobec postępującej profesjonalizacji zawodu, a także powszechnej praktyki wykonywania zawodu w formie jednoosobowej działalności gospodarczej. Realizacja roli zawodowej mediatora obliuguje do spełnienia określonych wymogów w zakresie wiedzy i umiejętności o charakterze interdyscyplinarnym (m.in. z zakresu nauki o komunikacji, psychologii, prawa). Postulat ten znajduje uzasadnienie w obserwowanym dążeniu środowiska mediatorów i prawodawcy do profesjonalizacji zawodu poprzez zwiększenie nacisku na wykształcenie oraz obowiązek ciągłego podnoszenia kompetencji i umiejętności mediatorów, a także ich specjalizacji. Dodatkowo obowiązki w tym zakresie wynikają z aktów normatywnych prawodawcy zewnętrznego, jako przykład należy wskazać treść art. 4 ust 1 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z dnia 21 maja 2008 roku w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych²⁶, z którego wynika obowiązek wprowadzenia do porządku krajowego mechanizmów kontroli jakości usług mediacyjnych. Biorąc pod uwagę, że aktualnie w polskim systemie prawnym poza możliwością skreślenia mediatora z listy stałych mediatorów przez Prezesa Sądu Okręgowego w przypadku stwierdzenia nienależytego wykonywania obowiązków (na podstawie art. 157c §1 pkt 5 p.u.s.p.), ocena należytej staranności realizacji zobowiązania mediatora z uwzględnieniem podwyższonego miernika należytej staranności jest tym bardziej zasadna.

Jakie tym samym elementy składają się na zakres klauzuli „należytej staranności mediatora”, które powinny być uwzględnione przy ocenie wykonania zobowiązania przez realizatora tejże roli zawodowej? Jak zostało wspomniane – organ stosujący prawo (sąd) musi przyjąć określony, wzorcowy model postępowania w danych okolicznościach. Treść modelu wypełniają oczekiwania kierowane do realizatora roli zawodowej od prawodawcy, odbiorców ról, a także środowiska

²⁵ Por. T. Wiśniewski, *Komentarz do art. 355 k.c.*, [w:] *Komentarz do Kodeksu Cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania*, red. G. Bieniek, Warszawa 2011, s. 33.

²⁶ Dz.U.UE.L.2008.136.3.

zawodowego. Pierwsza z płaszczyzn, obejmująca normy prawne wyznaczające status prawny mediatora w polskim porządku prawnym ze względu na ich ogólną treść wymaga uzupełnienia o aksjologicznie uwikłane normy pozaprawne związane z oczekiwaniem stron sporu (normy obyczajowe, moralne), a także normy wykształcone dotychczas w praktyce wykonywania zawodu (normy etyczne, normy organizacyjne)²⁷. Normy te zawarte są w dobrowolnych dla mediatorów dokumentach (zwanych niekiedy standardami prowadzenia mediacji bądź kodeksami etycznymi) tworzonych przez organizacje zrzeszające mediatorów w Polsce na zasadzie dobrowolności (tzw. ośrodki mediacyjne, centra mediacji)²⁸. Treść owych norm doprecyzowuje wymogi w zakresie postawy, uprawnień, obowiązków oraz powinności mediatora w postępowaniu mediacyjnym, nazbyt ogólnie i liberalnie sformułowanych przez normy prawne²⁹. Nie bez znaczenia dla ustalenia treści klauzuli należytej staranności mediatora są również kształtowane przez praktyków zawodu reguły zawodowe oraz ustalone zwyczaje, które to ze względu na ogólne sformułowanie statusu prawnego pełnią funkcję pomocniczą³⁰. Ich treść odnosi się w głównej mierze do procedury mediacyjnej, technik mediacyjnych, etapów postępowania mediacyjnego – nieobjętych zakresem normowania przez prawo ani dokumenty obowiązujące mediatorów na zasadzie dobrowolności.

Reasumując, na treść klauzuli „należytej staranności mediatora”, którą organ stosujący prawo (sąd) wypełnia, konkretyzując w procesie stosowania prawa odpowiedzialność kontraktową mediatora w danym przypadku, składają się: 1) normy prawne określające uprawnienia i obowiązki mediatora (wyznaczające jego status prawny); 2) treść umowy o mediację zawartej pomiędzy mediatorem a stronami sporu (w przypadku zaś umowy zawartej *per facta concludentia* – ustalone ustnie obowiązki mediatora i świadomość ich treści u stron); 3) treść decyzji inicjującej

²⁷ Na taki zabieg zezwala zastosowanie przez prawodawcę klauzuli generalnej (w rozważanym przypadku „należyta staranność”), zezwalającej na otwarcie systemu prawnego na normy pochodzące z innych pozaprawnych systemów normatywnych. Szerzej o klauzulach generalnych zob. m.in. L. Leszczyński, *Klauzule generalne w stosowaniu prawa*, Lublin 2023, s. 141–188.

²⁸ Szerzej o roli norm pozaprawnych wraz z ich egzemplifikacją na podstawie treści dokumentów obowiązujących mediatorów na zasadzie dobrowolności w Polsce zob.: M. Myślińska, *Rola norm pozaprawnych w odpowiedzialności prawnej mediatora (wybrane zagadnienia)*, [w:] *Omnia sunt interpreta. Teoria i dogmatyka prawnicza. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Leszkowi Leszczyńskiemu*, red. A. Korybski, B. Liżewski, Lublin 2023, s. 299–308.

²⁹ Jak wskazuje M. Koszowski w kontekście rozważań nad etyką zawodu mediatora, znaczenie norm etycznych jest na tyle istotne dla określenia wzorca normatywnego realizatora tej roli zawodowej, że należy uznać, iż w kontekście treści klauzuli należytej staranności zostały inkorporowane do systemu prawnego, stając się obowiązującym prawem. Zob. M. Koszowski, *Prawno-etyczne aspekty wykonywania zawodu mediatora (zasady etyki mediatora) z uwzględnieniem standardów europejskich*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2008, nr 47, s. 29–35.

³⁰ Szerzej o wpływie reguł zawodowych oraz zwyczajów praktyki zawodowej na treść klauzuli należytej staranności realizatorów ról zawodowych zob. M. Sośniak, *Należyta staranność*, Katowice 1980, s. 200–205.

postępowanie mediacyjne (np. postanowienie sądu o skierowaniu sprawy do mediacji); 4) normy pozaprawne (w tym etyczne, organizacyjne) zawarte w dobrowolnych dla mediatorów dokumentach; 5) reguły zawodowe i zwyczaje zawodowe (pośrednio wynikające z takowych dokumentów).

ODPOWIEDZIALNOŚĆ PRAWNA MEDIATORA WOBEC STRON MEDIACJI – PERSPEKTYWA ZMIAN

Ostatnia dekada była obfita w liczne inicjatywy mające na celu popularyzację oraz zwiększenie świadomości o mediacji jako formie uzupełniającej proces sądowy. Jako przykład w kontekście tematyki niniejszych rozważań należy wskazać realizację przez ministerstwo sprawiedliwości w latach 2020–2023 projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego pt. „Upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez podniesienie kompetencji mediatorów, utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów oraz działania informacyjne”. Efektem prac stało się uruchomienie w trybie pilotażowym centralnego rejestru mediatorów (funkcjonującego od 1 stycznia 2024 roku) jako ogólnopolskiego rejestru prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, który ujednolicił informacje o mediatorach w Polsce. Realizacją dążeń środowiska mediatorów do profesjonalizacji zawodu stało się doprecyzowanie wymogów, które musi spełnić mediator, aby ubiegać się o wpis na listę. Poza wymogami dotychczas regulowanymi przez prawo i odbyciem szkolenia w wymiarze minimum 40 godzin wprowadzono tzw. walidację – obejmującą egzamin sprawdzający wiedzę i umiejętności praktyczne³¹.

W zakresie projektowanych zmian legislacyjnych nakierowanych na uporządkowanie oraz uszczegółowienie statusu prawnego mediatorów w Polsce należy wskazać na przedłożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy o mediatorach sądowych, akredytowanych ośrodkach mediacyjnych i Krajowym Rejestrze Mediatorów (znajdujące się aktualnie w procesie legislacyjnym na etapie opiniowania)³². Wskazany akt normatywny ma m.in. na celu usankcjonowanie listy centralnej – Krajowego Rejestru Mediatorów, wprowadzenie jednolitych wymogów wpisu i wykreślenia mediatora z rejestru oraz ujednolicenie standardów szkolenia i egzaminowania mediatorów. Projekt zakłada, że takowe szkolenia będą prowadzone przez akredytowane przez Ministra Sprawiedliwości ośrodki mediacyjne,

³¹ Szerzej zob. M. Dąbrowski, *Krajowy Rejestr Mediatorów – rozważania na temat przyszłej regulacji w perspektywie prawnoporównawczej*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2022, t. XXXII, nr 2, s. 41–54.

³² Rządowy projekt ustawy o mediatorach sądowych, akredytowanych ośrodkach mediacyjnych i Krajowym Rejestrze Mediatorów został przedstawiony do konsultacji pod numerem (UD237) w dniu 24 lipca 2025 roku, <https://legislacja.gov.pl/projekt/12400301> [dostęp: 25.09.2025].

spełniające odpowiednie wymogi (w tym w zakresie m.in.: zapewnienia wykwalifikowanej kadry dydaktycznej, warunków organizacyjnych i lokalowych, regulaminu egzaminu bazowego oraz specjalizacyjnego). W zakresie wymogów wykonywania zawodu mediatora – poza dotychczas obowiązującymi – mediator będzie musiał posiadać wykształcenie wyższe (minimum tytuł zawodowy licencjata), ukończyć szkolenie bazowe i zdać egzamin bazowy lub ukończyć studia podyplomowe z zakresu mediacji, ukończyć szkolenie specjalizacyjne i złożyć egzamin specjalizacyjny bądź ukończyć studia podyplomowe specjalizacyjne z zakresu mediacji³³.

Niestety projekt nadal nie rozwiązuje problemu braku szczegółowych rozwiązań w zakresie odpowiedzialności prawnej mediatorów wobec stron mediacji (poza skreśleniem mediatora z listy w przypadku nienależytego wykonywania obowiązków związanych z prowadzeniem mediacji – art. 7 projektu ustawy) ani w innych płaszczyznach odpowiedzialności (w tym np.: wprowadzenia samorządu zawodowego i odpowiedzialności dyscyplinarnej). Brak jest również wprowadzenia obowiązku ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej mediatora, co wpłynęłoby pozytywnie na realizację ewentualnych roszczeń stron mediacji (obecnie takowe ubezpieczenia są zawierane przez mediatorów na zasadzie dobrowolności). Z tej perspektywy projekt należy ocenić krytycznie, brak wprowadzenia jakichkolwiek rozwiązań w tym zakresie nie wpływa korzystnie na wizerunek mediatora jako profesjonalisty uczestniczącego w procesie opanowywania sporów w ramach wymiaru sprawiedliwości³⁴.

PODSUMOWANIE

Brak szczegółowych rozwiązań w zakresie odpowiedzialności prawnej mediatorów wobec stron mediacji stanowi deficyt polskiej regulacji statusu prawnego mediatorów. O ile oparcie odpowiedzialności na ogólnych zasadach odpowiedzialności kontraktowej regulowanej przepisami kodeksu cywilnego jest przyjęte również w porządkach prawnych innych państw europejskich³⁵, to jednak wobec

³³ Art. 3 projektu.

³⁴ Należy zwrócić uwagę, że krytycznie do braku rozwiązań w zakresie odpowiedzialności prawnej mediatorów w projekcie odnoszą się również organizacje mediatorów w swoich opiniach, m.in. w treści skierowanej do prawodawcy opinii Polska Izba Mediatorów wprost wskazała, że brak takowych rozwiązań prowadzi do „poważnego zagrożenia dla rynku mediacji, któremu grozi chaos i dalsza destabilizacja [...], a także rozprzestrzenianie powszechnego braku odpowiedzialności za działania na rynku mediacji”. Szerzej zob. *Opinia z dnia 14 sierpnia 2025 roku Polskiej Izby Mediatorów do projektu projektu ustawy o mediatorach sądowych, akredytowanych ośrodkach mediacyjnych i Krajowym Rejestrze Mediatorów został przedstawiony do konsultacji pod numerem (UD237) w dniu 24 lipca 2025 r.*, <https://www.youtube.com/watch?v=avYjFTChGH4> [dostęp: 25.09. 2025].

³⁵ M.in. w Szwecji, Irlandii, na Litwie. Szerzej zob. A. Cybulko, *Porównanie statusu mediatora w Polsce i wybranych krajach europejskich. Analizy wymiaru sprawiedliwości*, Warszawa 2023, s. 62, 77, 95.

braku standaryzacji w zakresie egzemplifikacji uprawnień i obowiązków mediatora przy prowadzeniu mediacji w treści aktu normatywnego o charakterze powszechnie obowiązującym dedykowanego mediatorom – wykazanie stronie mediacji zaistnienia przesłanek odpowiedzialności w procesie sądowym jest znacznie utrudnione. Zadania tego nie ułatwia również brak jednolitych norm etycznych obowiązujących mediatorów w Polsce, przyjęte aktualnie rozwiązania (dokumenty noszące nazwę „standardów prowadzenia mediacji”, „kodeksów etycznych”) obowiązują mediatorów na zasadzie dobrowolności. Omówione w niniejszym artykule projektowane zmiany legislacyjne w niewielkim stopniu przyczynią się do wypełnienia luki w zakresie ustalenia wzorcowego modelu zachowania mediatora w mediacji, który to stanowiłby punkt wyjścia przy ocenie przez sąd w procesie odszkodowawczym zachowania mediatora w okolicznościach konkretnej mediacji.

Należy wskazać, że aktualny etap ewolucji odpowiedzialności mediatora wobec stron mediacji nie wzmacnia poczucia bezpieczeństwa i pewności stron sporu. Strony sporu winny mieć nie tylko przeświadczenie, ale i gwarancję fachowości mediacji jako formy rozwiązywania sporów w każdym jej aspekcie. Obecne regulacje prawne są nader ogólne, co skutkuje obniżeniem zaufania mediacji oraz mediatorów ze strony społeczeństwa oraz innych podmiotów uczestniczących w procesie rozstrzygania sporów (w tym sędziów, prawników – pełnomocników stron sporu). Podejmowane niejednokrotnie działania zmierzające do regulacji statusu prawnego mediatorów wydają się w tej mierze niewystarczające, w szczególności w kontekście braku przepisów prawnych określających zakres ich odpowiedzialności zawodowej³⁶. Strona sporu, wybierając jako formę jego zakończenia proces sądowy, ma świadomość, że posiada szereg gwarancji fachowości jego pierwszoplanowych uczestników, znajdujących potwierdzenie w aktach normatywnych regulujących wykonywanie zawodów prawniczych, których status prawny jest szczegółowo regulowany w aktach rangi ustawowej, oraz ujednoliconych kodeksach etycznych posiadających wiążącą moc obowiązującą. Takowych szczegółowych gwarancji (a przynajmniej ich potwierdzenia w treści prawa obowiązującego) nie posiada w mediacji, co z pewnością nie wpływa na ocenę mediacji (a także mediatorów) jako profesjonalnych uczestników opanowywania sporów o prawo w ramach wymiaru sprawiedliwości.

³⁶ Szerzej: M. Myślińska, *Mediator w polskim...*, s. 153–264.

BIBLIOGRAFIA

- Błaszczak Ł., *Charakter prawny umowy o mediację*, „ADR. Arbitraż i Mediacja” 2008, nr 1.
- Cybulko A., *Porównanie statusu mediatora w Polsce i wybranych krajach europejskich. Analizy wymiaru sprawiedliwości*, Warszawa 2023.
- Dąbrowski M., *Krajowy Rejestr Mediatorów – rozważania na temat przyszłej regulacji w perspektywie prawnoporównawczej*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2022, t. XXXII, nr 2.
- Korybski A., *Alternatywne rozwiązywanie sporów w USA*, Lublin 1993.
- Koszowski M., *Prawno-etyczne aspekty wykonywania zawodu mediatora (zasady etyki mediatora) z uwzględnieniem standardów europejskich*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2008, nr 47.
- Kuźmicka-Sulikowska J., *Podstawa prawna odpowiedzialności cywilnej mediatora*, „ADR. Arbitraż i Mediacja” 2008, nr 3.
- Leszczyński L., *Klauzule generalne w stosowaniu prawa*, Lublin 2023.
- Myślińska M., *Mediator w polskim porządku prawnym*, Warszawa 2018.
- Myślińska M., Przylepa-Lewak A., *Zasady wpisu na listę stałych mediatorów w Polsce – w kontekście dyskusji nad profesjonalizacją zawodu mediatora*, „Krytyka Prawa” 2022, nr 1.
- Myślińska M., *Rola norm pozaprawnych w odpowiedzialności prawnej mediatora (wybrane zagadnienia)*, [w:] *Omnia sunt interpretanda. Teoria i dogmatyka prawnicza. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Leszkowi Leszczyńskiemu*, red. A. Korybski, B.Z. Liżewski, Lublin 2023.
- Opinia z dnia 14 sierpnia 2025 roku Polskiej Izby Mediatorów do projektu projektu ustawy o mediatorach sądowych, akredytowanych ośrodkach mediacyjnych i Krajowym Rejestrze Mediatorów został przedstawiony do konsultacji pod numerem (UD237) w dniu 24 lipca 2025 r.*, <https://www.youtube.com/watch?v=avYjFTChGH4> [dostęp: 25.09.2025].
- Pajor T., *Odpowiedzialność dłużnika za niewykonanie zobowiązania*, Warszawa 1982.
- Pazdan M., *Prawa i obowiązki oraz odpowiedzialność cywilna mediatora*, [w:] *Odpowiedzialność cywilna. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Adama Szpunara*, red. M. Pyziak-Szafnicka, Kraków 2004.
- Pazdan M., *Umowa o mediację*, [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Profesora Janusza Szwejla*, red. E. Nowińska, M. du Vall, Kraków 2004.
- Raport Najwyższej Izby Kontroli pt. „Zapewnienie sprawnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości” nr ewid. 89/2024/P/030/KPB, Warszawa 2024, <https://www.nik.gov.pl/kontrola/P/23/030/> [dostęp: 25.09.2025].
- Safjan M., *Komentarz do art. 354 k.c.*, [w:] *Kodeks cywilny. Tom I*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2013.
- Skrodzka M., Zemke-Górecka A., *Instytucja mediacji w polskim porządku prawnym – jej rozwój i przyszłość w sporach zakresu prawa cywilnego*, „Palestra” 2019, nr 11–12.
- Sośniak M., *Należyta staranność*, Katowice 1980.
- Suchanek M., *Mediacja jako metoda rozwiązywania konfliktów społecznych*, „Studia Administracyjne” 2018, nr 10.
- Wiśniewski T., *Komentarz do art. 355 k.c.*, [w:] *Komentarz do Kodeksu Cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania*, red. G. Bieniek, Warszawa 2011.
- Włosińska A., *Obowiązki mediatora w postępowaniu mediacyjnym w sprawach cywilnych*, „Palestra” 2016, nr 11.
- Zienkiewicz A., *Cele mediacji a dobór i stosowanie strategii i technik mediacyjnych przez mediatorów w sporach cywilnych. Sprawozdanie z badań (część I)*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2021, nr 30(5).
- Zienkiewicz A., *Studium mediacji. Od teorii ku praktyce*, Warszawa 2007.

AKTY NORMATYWNE

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U.UE.L.2008.136.3).
- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 13 listopada 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz.U. 2021 r. poz. 2285).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 921).
- Rozporządzenie z dnia 7 maja 2015 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 716).
- Rządowy projekt ustawy o mediatorach sądowych, akredytowanych ośrodkach mediacyjnych i Krajowym Rejestrze Mediatorów został przedstawiony do konsultacji pod numerem (UD237) w dniu 24 lipca 2025 r., <https://legislacja.gov.pl/projekt/12400301> [dostęp: 25.09.2025].
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 572).
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 1568).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. z 2025 r. poz. 1071).
- Ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 123).
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 334).
- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo autorskie i prawa pokrewne (Dz.U. z 2025 r. poz. 24).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2025 r. poz. 46).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz.U. z 2022 r. poz. 1700).
- Zielona Księga Komisji Europejskiej o alternatywnych metodach rozwiązywania sporów cywilnych i handlowych z dnia 10 kwietnia 2002 r., COM(2002)196.

ABSTRACT

Mediation is the most widely used form of dispute resolution. Given its position *vis-à-vis* the judicial process in continental legal culture, it should be recognised as part of the administration of justice. In this context, it is reasonable to discuss the legal responsibility of mediators as participants in legal disputes within the justice system. The background for the considerations presented in this article is the Polish legal system, in which the current legal status of the profession of mediator is evolving toward greater professionalization. Despite initiatives undertaken by both mediators and legislators, the issue fundamental to the legal status of professionals, i.e. legal responsibility, has not been resolved in the case of mediators. The author will attempt to assess the current legislative initiative in terms of its impact on specifying the legal responsibility of mediators towards the parties to mediation.

Keywords: mediation; mediator; legal responsibility; justice system